

KATARZYNA BOCZEK
*Fundacja Edukacyjna 4-H w Polsce
w Warszawie*

UDZIAŁ DORADZTWA ROLNICZEGO W REALIZACJI ZADAŃ NA RZECZ DZIECI I MŁODZIEŻY WIEJSKIEJ

Wspieranie przemian zachodzących na wsi, jakie są udziałem doradców rolniczych to nie tylko praca z rolnikami, ale również z dziećmi i młodzieżą wiejską. Od wielu już lat ośrodki doradztwa rolniczego współpracują ze szkołami rolniczymi realizując wspólnie szereg programów. Doradcy amerykańscy, którzy uczestniczyli przez pięć lat w Polsko-Amerykańskim Programie Doradztwa Rolniczego wdrażali, wspólnie z polskimi specjalistami projekty, które kierowane były do dzieci i młodzieży wiejskiej. Zrealizowano w tamtym czasie wiele programów w oparciu o gotowe materiały ćwiczeniowe, tłumaczone z języka angielskiego. Przeszkolono pierwszych doradców do pracy z młodzieżą, z członkami klubów 4-H. Zapoczątkowany w 1993 r. ruch 4-H zdobył przeszło 7000 tysięcy członków, ponad 400 opiekunów klubów oraz wielu przyjaciół z różnych środowisk. Zadaniem doradztwa rolniczego jest wpływanie na poprawę bytu ludności wiejskiej. Szansą na realizację tego celu jest pomoc w edukacji pozaszkolnej dzieci i młodzieży wiejskiej. Wysilek podejmowany przez doradców ma istotne znaczenie w warunkach intensywnych przemian zachodzących na wsi, kiedy dostęp do wiedzy, możliwości rozwijania własnych umiejętności i zainteresowań jest ograniczony w stosunku do możliwości jakie mają dzieci i młodzież w miastach. Nie zawsze barierą są tu pieniądze, ale często odległość od miasta, komunikacja, dostęp do komputera itd.

Z informacji zebranych przez Fundację Edukacyjną 4-H w Polsce wynika, że aktywność klubów w terenie jest zależna w dużym stopniu od zaangażowania doradców. Obecnie ruch 4-H rozwija się w 38 województwach. W każdym jest jeden koordynator, który jest animatorem ruchu na swoim terenie działania. Doradcy zajmujący się 4-H to głównie kobiety, specjalistki d/s wiejskiego gospodarstwa domowego, specjalistki z działów szkolenia i technologii produkcji oraz specjaliści terenowi. Dzięki ich zaangażowaniu, do pracy włącza się szereg osób spoza doradztwa, widząc w tym szansę rozwoju dzieci i młodzieży. Są to

nauczyciele szkół podstawowych i szkół rolniczych, pracownicy domów kultury, bibliotekarze, artyści ludowi, rodzice, emeryci. Obserwujemy coraz większe zaangażowanie i pomoc dla członków klubów ze strony samorządów lokalnych. Dla wielu doradców zakładających kluby po raz pierwszy, praca z młodymi ludźmi była wyzwaniem. Przyzwyczajeni do kontaktów z osobami dorosłymi, rolnikami, musieli pokonać przede wszystkim barierę psychologiczną. Wielu z nich mówi, że jest to praca dająca dużo satysfakcji, „wciągająca”, pozwalająca zrealizować cele, które wydawałoby się, że są możliwe do wykonania jedynie z ludźmi dorosłymi.

Liczba klubów w poszczególnych województwach jest różna. Od kilku, w województwach takich jak kaliskie, krakowskie, skierniewickie, szczecińskie i siedleckie, do kilkudziesięciu w takich województwach jak śląskie, przemyskie, kieleckie czy lubelskie. Członkowie klubów to dzieci i młodzież w wieku 9-19 lat. Około 60% członków jest w wieku 9-13 lat, 29% w wieku 14-16 lat i 11% powyżej 16 lat. Najstarsi członkowie, to głównie uczniowie szkół rolniczych.

Do czego dąży się poprzez realizację projektów w klubach? Do przygotowania ludzi młodych do dorosłego życia, do zdobycia przez nich praktycznego doświadczenia w realnych, życiowych sytuacjach.

Zadania jakie stawia się członkom klubów 4-H to nauka poprzez własne działania, przemyślenia, poznanie możliwości kariery zawodowej, rozszerzenie wiedzy z danej dziedziny, wzmocnienie więzi rodzinnych i społecznych, nauka odpowiedzialności za podejmowane decyzje, utożsamianie się z wykonywanym projektem, rozwój umiejętności i nawyków, zwiększających efektywność w działaniu.

Inwestując w ludzi młodych, doradcy kształtują swoich przyszłych klientów. Rozbudzają w nich potrzebę działania, poznawania rzeczy nowych, rozwijania innowacyjności, postępu. Poprzez współpracę z młodzieżą docierają do ich rodzin, sąsiadów, uaktywniają społeczność lokalną.

Tematy podejmowane przez członków klubów są różnorodne. Można podzielić je na główne bloki takie jak: uprawa roślin i hodowla zwierząt, ekologia i ochrona przyrody, przedsiębiorczość, historia, kultura, tradycje regionu, żywienie i organizacja gospodarstwa domowego, sztuka i rękodzieło. Poprzez poznanie świata w którym żyją, wyrabiania systematyczności i odpowiedzialności przy uprawie roślin i opieki nad zwierzętami, operatywności przy realizacji projektów z przedsiębiorczości, rozwijania poczucia więzi ze środowiskiem i kulturą swojego regionu chroniąc przyrodę, kultywując tradycje ludowe, kształtują swoją osobowość i zdobywają wiedzę. Większość doradców bazuje na swoich dotychczasowych doświadczeniach w pracy z rolnikami i kobietami mieszkającymi na wsi. Wykorzystuje w pracy dostępne ulotki i instrukcje. Brakuje dobrych materiałów instruktażowych dostosowanych do różnych grup wiekowych co po-

twierdzili specjaliści na wiosennej, krajowej konferencji koordynatorów ruchu 4-H jaka odbyła się w kwietniu br. w Poświętnem.

Ciężar doskonalenia doradców, w zakresie zadań związanych z realizacją programów dla dzieci i młodzieży w ramach 4-H, przyjęła na siebie Fundacja Edukacyjna 4-H w Polsce. Co roku organizuje konferencje dla doradców, szkoli ich i przygotowuje nowe propozycje projektów. Celem Fundacji jest także integracja członków i zwolenników 4-H w Polsce.

Doskonalenie kadry doradczej w kierunku przygotowania dobrych fachowców do realizacji zadań edukacyjnych jest także wsparciem dla działań rządu w celu poprawy dotychczasowych wad systemowych. Chodzi tu o edukację pozaszkolną. Poprzez działania podejmowane przez doradców można przeciwdziałać wielu niekorzystnym zjawiskom i wpływać na kształtowanie pozytywnych postaw demokratycznych młodych ludzi. Fundacja szkoli doradców z tematyki często doskonale im znanej, kładąc nacisk nie na stronę merytoryczną, ale metodyczną prowadzenia zajęć. Wy tłumaczenie zachodzących zjawisk i świadome włączenie się w procesy przemian w gospodarce jest bardzo trudne.

W 1998 r. Fundacja zorganizowała szkolenia mające na celu przygotowanie trenerów do prowadzenia zajęć z młodzieżą mieszkającą na wsi, upowszechniających wiedzę o Unii Europejskiej i zachodzących w Polsce procesach przygotowawczych do członkostwa ze Wspólnotą Europejską. Wielu uczniów już niedługo przejmie gospodarstwa po swoich rodzicach. Dlatego ważne jest, by mogli podejmować świadome i prawidłowe decyzje dotyczące ich gospodarstwa i ich przyszłości.

Zorganizowano także szkolenie i przygotowano materiały szkoleniowe na temat przedsiębiorczości. Już teraz warto zwrócić uwagę dzieci i młodzieży na zmieniające się warunki życia na wsi, wskazać możliwości zdobywania dodatkowych źródeł dochodu w gospodarstwie, uczyć przedsiębiorczości, wpajać zasady działania mechanizmów rynkowych.

Innym istotnym zagadnieniem jest ochrona środowiska. Kształtowanie świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży jest obecnie nie tylko już potrzebą, ale i koniecznością. Młode pokolenie może w decydujący sposób wpływać na zachowanie środowiska naturalnego, jak również niwelowanie zniszczeń, które się dokonały. Postawa młodzieży zależy w dużej mierze od dorosłych i ich świadomości ekologicznej. Wpajanie pozytywnych nawyków, zwracanie uwagi na konsekwencje negatywnych działań jest zadaniem osób prowadzących zajęcia z młodzieżą. Fundacja od kilku już lat prowadzi szkolenia z tej tematyki. Wynikiem tej pracy są projekty realizowane w terenie. Na 37 województw, w 20 wprowadzono tematy z ochrony środowiska do swoich programów. W tym roku także Fundacja zorganizowała akcję letnią pod hasłem „Ochrona środowiska”, w której wzięli udział członkowie klubów z 24 województw. Podsumowanie wyników projektów dotyczących ochrony roślin i zwierząt, wody, zago-

spodarowania zanieczyszczeń odbędzie się 26 września 1998 r., w WODR Wrocław.

Podobnie jak szkolenia prowadzone dla rolników pod hasłem: kształcenie liderów wiejskich dla starszej młodzieży klubowej organizowana jest „Młodzieżowa szkoła liderów 4-H”. Celem tej „Szkoły” jest doskonalenie umiejętności życiowych i przywódczych (między innymi poznanie siebie, współżycie z innymi, komunikacja, asertywne rozwiązywanie konfliktów i problemów, podejmowanie decyzji, planowanie, style w przywództwie) oraz doskonalenie umiejętności w zakresie prowadzenia klubów 4-H.

Ruch 4-H w Polsce zapoczątkowany został już przed wojną. Po wojnie bardzo szybko przekształcono kluby w zespoły przysposobienia rolniczego. Dopiero w 1993 r. zaczął się powoli rozwijać polski ruch 4-H. Zdobywa coraz więcej nowych członków i zwolenników. Kształtuje swój polski charakter. Na terenie całego świata istnieją kluby w około 80 państwach. Dzięki współpracy międzynarodowej mamy kontakty z wieloma z nich. Jest to dodatkowy bodziec dla członków do nauki i doskonalenia języków. Pozwala także doradcom porównać efekty uzyskiwane przez inne kraje, poznać kierunki działań, metodykę pracy z młodzieżą. Niestety barierą w rozszerzaniu tych kontaktów jest słaba znajomość języków obcych wśród doradców.

Realizowanie projektów dla dzieci i młodzieży wiejskiej przez doradców rolniczych jest jednym z elementów wspierania przemian zachodzących w polskim rolnictwie. Rola jaką odgrywają tu doradcy jest niezwykle ważna, tym ważniejsza, że obraz naszej wsi będzie zależeć od młodego pokolenia, ich pracy, zaangażowania i poczucia więzi ze swoim środowiskiem.